

Ontroerend goed

Door Maarten van der Kloet. Fotografie: Maarten van der Kloet

In deze vijfde ontroerend-goed ontroering willen wij het niet hebben over een architect en zijn gebouwen maar over een 'stijl' binnen de Nederlandse architectuur geschiedenis, waar ook Bosch en Duin steeds meer door ontroerd wordt. Na het modernisme, het postmodernisme, het deconstructivisme en het supermodernisme raakt ook onze buurtschap steeds meer in de ban van het traditionalisme, hetgeen tot verbeelding komt in de zogenaamde onmoderne architectuur. Vooral het laatste decennium doet deze richting haar opwacht in Nederland en verschijnen er in de pers regelmatig artikelen over deze historiserende 'stijl'.

Het traditionalisme

Het traditionalisme is geen nauwkeurig te omschrijven stijl binnen de Nederlandse architectuur geschiedenis, maar een benaming voor het werk van architecten en opvattingen van opdrachtgevers voor wie conventies, gewoontes en tradities de basis vormen voor hun ideaal van schoonheid. Het kent nauwelijks een continue geschiedenis en suggereert een voortzetting te zijn van iets waarvan verondersteld wordt dat het een lange traditie heeft gehad. Het traditionalisme cultiveert een tijdloos klassiek imago, alsof het al heel lang aanwezig is en nooit is veranderd.

Het traditionalisme ontstaat bij een algemeen ongenoegen over de aard en het tempo van de veranderingen in onze maatschappij en met name met de snelheid waarmee de gebouwde omgeving verandert. Wat volgens traditionalisten verloren dreigt te gaan moet nieuw leven worden ingeblazen, het omvat ambachtelijkheid, symmetrie en authenticiteit.

De oorzaken van de teloorgang van deze eigenschappen zijn inherent aan modernisering, rationalisering, schaalvergroting en abstractie. Deze leiden tot de verbreking van de betovering en daarmee tot het verlies van – traditionele – betekenis.

Vandaag de dag geniet het traditionalisme een aanzienlijke populariteit bij opdrachtgevers. Het houdt een weigering in om mee te gaan met de eigen tijd. Ook al in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw werd het traditionalisme door

de 'modernen' verguisd. Volgens hen zou dit getuigen van creatieve bloedarmoede.

Door de nieuwe generatie van architecten wordt het vaak afgedaan als irrelevant. Het zou een commerciële knieval zijn voor de behoudende smaak van het grote publiek. Je bent voor of tegen modern, tegen of voor onmodern.

Anders dan vaak wordt beweerd is het traditionalisme niet het tegendeel van modernisme. Zij zijn niet twee zijden

Geraadpleegde literatuur:

Ibelings, H.; *Onmoderne architectuur – Hedendaags traditionalisme in Nederland*; Rotterdam 2004; ISBN 90-5662-351-6

van dezelfde medaille, en evenmin vormen die elkaar uitsluiten. Beiden richtingen komen heden ten dage voor. Net zoals er in het modernisme een beweging te ontdekken is van

De onmoderneren

Het onderscheid tussen oud en nieuw is voor de traditionalisten geen onderwerp voor discussie. Er ligt een organisch verband tussen

van gemakzucht. Toch zit er ook een andere kant aan. Het blijkt dat deze architectonische vormen toegankelijk zijn en dat is dan ook wat de meeste opdrachtgevers willen, niet al te modern zijn.

In het afgelopen decennium heeft het traditionalisme in Nederland furore gemaakt, waarvan ook in Bosch en Duin duidelijke 'residentiële' voorbeelden te vinden zijn. Dit geldt niet alleen voor de villa's die onder deze retro 'stijl' zijn gebouwd, maar ook voor het interieur en het meubel design. Met name in het interieur kent het traditionalisme een lange voorgeschiedenis.

De wens om niet uit de toon te vallen houdt het traditionalisme staande. Door

traditie en vernieuwing, is dit zelfde geval aan de hand in die van de traditie. Zij zijn niet onverenigbaar. Sommige architecten bewegen zich op beide posities, waarbij de traditie op een vernieuwende manier wordt benaderd, als wel omgekeerd, de vernieuwing op een traditionele wijze. De motor achter deze retro 'stijl' is de wens om niet de eigen tijd uit te drukken. Vernieuwing staat niet voorop, noch het bewerkstelligen van een breuk met het verleden. Zij zoeken hun heil in de aansluiting en voortzetting van wat er al is.

het verleden en het heden, het bestaande en het nieuwe. Voor hen is bouwen voortbouwen; het nieuwe komt voort uit het oude en het oude zet zich voort in het nieuwe. Niet de discontinuïteit, maar de continuïteit staat bij hen centraal.

De onmoderneren zien de architectuur als een catalogus van elementen, waaruit onuitputtelijk kan worden geput en waarvan de werking al is getest. Het argument om hiervan gebruik te maken kan geïnterpreteerd worden als een vorm

Foto's vlnr/vbnb:
Baarnseweg 20
van der Helstlaan 6
Taveernelaan 41
Douglaslaan 21
Biltseweg 34
Tolhuislaan 4

welbewust conventioneel te zijn kan het een vertrouwde natuurlijke verschijningsvorm krijgen. De beste onmoderne architectuur is er één waaraan je voorbij kunt gaan zonder het op te merken. Haar succes is mede gebaseerd op een verlangen naar gisteren. Ook in Bosch en Duin kiezen de meeste opdrachtgevers voor het tegendeel, datgene wat zij niet willen is een al te nieuwe eigentijdse architectuur die mee surft op de golven van het moderne.

Maarten van der Kloet